

השכר בעולם הבא

(ע"פ רמב"ם, בספר עמ' 231-232)

מה לדעתכם יהיה השכר של
הצדיקים ומה העונש של הרשעים?
והאם השכר בעולם הבא הוא
גשמי או רוחני? נמקו.

שכר הצדיקים ועונש הרשעים – רמב"ם, הלכות תשובה, פרק ח, הלכה א

השכר fe הצדיקים הוא חיי העולם הבא – שהוא עולם "שכולו טוב" (אין בו רע) ו"שכולו ארוך" (אין בו מוות), ואילו העונש fe הרשעים הוא ענש תיכרת (תאבד) ולא תגיע לעולם הבא.

הטובה הצפונה לצדיקים היא: חיי העולם הבא, והם החיים שאין מוות עמהן, והטובה שאין עמה רעה. הוא שכתוב בתורה: "למען ייטב לך, והארכת ימים" (דברים כב, ז), מפי השמועה למדו "למען ייטב לך" – לעולם שכולו טוב, "והארכת ימים" – לעולם שכולו ארוך; וזה הוא העולם הבא.

שכר הצדיקים הוא שיזכו לנועם זה ויהיו בטובה זו, ופירעון הרשעים הוא שלא יזכו לחיים אלו, אלא ייכרתו וימותו. וכל מי שאינו זוכה לחיים אלו הוא המת שאינו חי לעולם, אלא נכרת ברשעו ואבד כבהמה. וזהו "כרת" הכתובה בתורה, שנאמר "הכרת תיכרת הנפש ההיא" (במדבר טו, לא), מפי השמועה למדו "הכרת" – בעולם הזה, "תיכרת" – לעולם הבא. כלומר: שאותה הנפש שפרשה מן הגוף בעולם הזה, אינה זוכה לחיי העולם הבא, אלא גם מן העולם הבא נכרתת.

על פי רמב"ם,

מה יהיה השכר של הצדיקים?

ומה יהיה העונש של הרשעים?

הרחבה: "למען ייטב לך והארכת ימים" – מתי? (קהלת רבה, ז)

ראה [אלישע בן אבויה] אדם אחד עלה לראש הדקל

בשבת, ונטל האם על הבנים – וירד בשלום.

ובמוצאי שבת ראה אדם אחד עלה לראש הדקל, ונטל

הבנים ושלח את האם – וירד והכישו נחש ומת.

אמר – כתוב (דברים כ"ב) "שלח תשלח את האם ואת

הבנים תיקח לך, למען ייטב לך והארכת ימים" – היכן טובו

של זה? והיכן אריכות ימיו של זה?

ולא ידע שדרשה ר' עקיבא: "למען ייטב לך" – בעולם שכלו

טוב, ו"הארכת ימים" – לעולם שכלו ארוך.

השכר בעולם הבא הוא רוחני בלבד – רמב"ם, הלכה ב

העולם הבא הוא עולם רוחני בלבד, אין בו לא או"ל ולא דבר
ממאפיני האו"ל. לפיכך גם השכר בעולם הבא הוא שכר רוחני
בלבד המיועד לנפשות הצדיקים (נפשות הרצעים נכרתות, כנ"ל).
בעולם הבא ילכו הצדיקים להיות קרובים לה' ולהשיג אמתותו.

העולם הבא אין בו גוף וגוייה, אלא נפשות הצדיקים בלבד, בלא גוף,
כמלאכי השרת. הואיל ואין בו גוייות, אין בו לא אכילה ולא שתייה, ולא
דבר מכל הדברים שגופות בני אדם צריכין להן בעולם הזה. ולא יארע בו
דבר מן הדברים שמארעים לגופות בעולם הזה, כגון: ישיבה, ועמידה,
ושינה, ומיתה, ועצב, ושחוק וכיוצא בהן. כך אמרו חכמים הראשונים:
'העולם הבא – אין בו לא אכילה ולא שתייה, אלא צדיקים יושבים
ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה'. הרי נתברר לך שאין שם גוף,
לפי שאין שם אכילה ושתייה. וזה שאמרו 'צדיקים יושבים', על דרך חידה
אמרו, כלומר: הצדיקים מצויין שם, בלא עמל ולא יגיעה. וכן זה שאמרו
'עטרותיהם בראשיהם' כלומר דעת שידעו, שבגללה זכו לחיי העולם הבא,
מצויה עמהן... ומהו זה שאמרו 'נהנין מזיו השכינה' – שיודעים ומשיגים
מאמיתת הקב"ה, מה שאינם יודעים והם [כשהם] בגוף האפל השפל.

מהו השכר שיינתן לצדיקים? הסקר הראשון

"העולם הבא – אין בו לא אכילה ולא שתייה, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה" (חז"ל)

א. אין בו לא אכילה ולא שתייה –

מכאן שאין גוף בעולם הבא, אלא זהו עולם רוחני בלבד.

ב. צדיקים יושבים –

בעולם הבא הצדיקים "יושבים", כלומר הם כבר לא צריכים לעמול יותר (בעולם הזה הם "הלכו" – עמלו והתקדמו).

ג. עטרותיהם בראשיהם –

"עטרה" = הדעת. כלומר: הידיעות שהשיגו בעולם הזה (שבזכותן זכו לעולם הבא) נמצאות איתם בעולם הבא.

ד. נהנין מזיו השכינה –

הנשמות נהנות מכך שיכולות לדעת ולהשיג את האמת (על מהות האל וכו'), כפי שלא יכלו לעשות בעולם הזה.

הסבירו, לפי
הרמב"ם,
את 4
הקטעים
המודגשים.

העולם הבא:

1. אין בו לא אכילה ולא שתייה אלא
2. צדיקים יושבים
3. ועטרותיהם בראשיהם
4. ונהנין מזיו השכינה

שלילת התפיסה שהשכר בעולם הבא הוא גשמי – רמב"ם, הלכה ו

התפיסה שהשכר בצולף הוא צמאי (כפי שחושבים מוסלמים)
היא טעות, זאת משתי סיבות: א. בצולף הוא אין צולף ולכן צמ
לא יהיה חפץ בצרכי הצולף (אולי טוב וכו') ב. אין צרכ צמאי
לדברים צמאיים ולחנאות הצולף. השכר בצולף הוא הוא כוחני;
הטובה שם תהיה כה גדולה, שלא ניתן לתפוס אותה בחושניו.

שמה תקל בעיניך טובה זו, ותדמה שאין שכר המצוות – היות האדם שלם בדרכי האמת, אלא להיותו אוכל ושותה מאכלות טובות... ומשתמש בכלי כסף וזהב, ודברים הדומים לאלו, כמו שמדמין אלו הערבים הטיפשים האווילים. אבל החכמים ובעלי הדעה יידעו שכל הדברים האלו דברי הבאי והבל הם, ואין בהם תוחלת. ואינם טובה אצלנו בעולם הזה, אלא מפני שאנו בעלי גוף וגוייה, וכל הדברים האלו צרכי הגוף הם, ואין הנפש מתאוה להם ומחמדתם אלא מפני צורך הגוף, כדי שימצא חפצו ויעמוד על בוריו, ובזמן שאין שם גוף, נמצאו כל הדברים האלו בטלים.

הטובה הגדולה שתהיה בה הנפש בעולם הבא, אין שום דרך בעולם הזה להשיגה ולידע אותה. שאין אנו יודעים בעולם הזה אלא טובת הגוף, ולה אנו מתאוים; אבל אותה הטובה גדולה עד מאוד, ואין לה ערך בטובות העולם הזה... אותה הטובה גדולה עד אין חקר, ואין לה ערך [שווי] ודמיון. הוא שאמר דוד: "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך" (תהלים לא, כ).

על פי רמב"ם,
מדוע ההשקפה שהשכר בעולם
הבא הוא גשמי אינה נכונה?

סיכום – רמב"ם, "הלכות תשובה"

- על הפסוק שמופיע בתורה (בהקשר למצוות שילוח הקן): "לִמְעַן יִיטֵב לָךְ וְהָאֶרֶץ יָמִים" (דברים כב, ז), דורשים חז"ל: "למען ייטב לך" – לעולם שכולו טוב, 'והארכת ימים' – לעולם שכולו ארוך". כלומר שהשכר בעבור קיום המצוות לא ניתן בעולם הזה, אלא בעולם הבא.
- וכן כותב הרמב"ם, השכר של הצדיקים הוא חיי העולם הבא – שהוא עולם "שכולו טוב" (אין בו רע) ו"שכולו ארוך" (אין בו מוות), ואילו העונש של הרשעים הוא שנפשם תיכרת (תאבד) ולא תגיע לעולם הבא.
- העולם הבא הוא עולם רוחני, אין בו לא גוף ולא דבר ממאפייני הגוף (כגון שינה). לכן גם השכר בעולם הבא הוא שכר רוחני בלבד – המיועד לנפשות הצדיקים (נפשות הרשעים, כאמור, נכרתות). בעולם הבא יזכו הצדיקים להיות קרובים לה' ולהשיג אמיתותיו (להבין את מהותו וכו').
- התפיסה שהשכר בעולם הבא הוא גשמי (כפי שחושבים בדת המוסלמית) היא טעות, משתי סיבות: א. בעולם הבא אין גוף ולכן גם לא יהיה חפץ בצרכי הגוף (אוכל טוב וכו') ב. אין ערך עצמי לדברים גשמיים (כלומר: הדברים הגשמיים אינם בעלי ערך עצמי, אלא אמצעי למילוי צרכי הגוף).
- השכר בעולם הבא הוא רוחני. הטובה הרוחנית – שתזכה לה הנפש – תהיה כה גדולה, שלא ניתן להשיגה בחושינו, להבינה או לדמיין אותה.

שאלות מבגרויות/מתכונות של שנים קודמות

1. רמב"ם, הלכות תשובה, כותב: "החכמים ובעלי הדעה ידעו שכל הדברים האלו דברי הבאי והבל הם". מדוע ההשקפה שהשכר בעולם הבא הוא גשמי אינה נכונה? כתוב 2 נימוקים.
2. "העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתייה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה".
על פי רמב"ם, הסבר שלושה מהקטעים המודגשים.
3. א. הרמב"ם כותב: "הטובה הצפונה לצדיקים היא חיי העולם הבא והם החיים שאין מוות עימהן". כיצד מתאר הרמב"ם את העולם הבא?
- ב. רבים מאיתנו רוצים לדעת מהי "הטובה הגדולה שתהיה בה הנפש בעולם הבא". מה יענה הרמב"ם על שאלה זו? הסבר.

תשובות לשיעור "השכר בעולם הבא"

1. על פי הרמב"ם, ההשקפה שהשכר בעולם הבא הוא גשמי (כפי שחושבים בדת המוסלמית) אינה נכונה משתי סיבות: א. בעולם הבא אין גוף ולכן גם לא יהיה חפץ בצרכי הגוף (אוכל טוב וכו'). ב. אין ערך עצמי לדברים גשמיים, כלומר: הדברים הגשמיים אינם בעלי ערך עצמי, אלא אמצעי למילוי צרכי הגוף.
2. את אמרת חז"ל: "העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתייה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה" מסביר הרמב"ם באופן הבא: "אין בו לא אכילה ולא שתייה" – מכאן שאין גוף בעולם הבא, אלא זהו עולם רוחני בלבד. "צדיקים יושבים" – בעולם הבא הצדיקים "יושבים", כלומר הם כבר לא צריכים לעמול יותר (בעולם הזה הם "הלכו" – עמלו והתקדמו). "עטרותיהם בראשיהם" – "עטרה" = דעת/ידיעה. כלומר: הידיעות שהשיגו בעולם הזה (שבזכותן זכו לעולם הבא) נמצאות איתם בעולם הבא. "נהנין מזיו השכינה" – הנשמות נהנות מכך שיכולות לדעת ולהשיג את האמת (על מהות האל וכו'), כפי שלא יכלו לעשות בעולם הזה.
3. א. הרמב"ם מתאר את העולם הבא כעולם רוחני בלבד (אין בו לא גוף ולא דבר ממאפייני הגוף, כדוגמת השינה). גם השכר בעולם הבא הוא שכר רוחני בלבד שמיועד לנפשות הצדיקים. ב. הטובה הרוחנית – שתזכה לה הנפש בעולם הבא – תהיה כה גדולה, שלא ניתן לתפוס אותה בחושינו, להבינה או לדמיין אותה.

השכר בעולם הבא – עבודת כיתה

1. מדוע ההשקפה שהשכר בעולם הבא הוא גשמי אינה נכונה?

ומהי "הטובה הגדולה" שיזכו לה הצדיקים בעולם הבא?

2. כיצד מסביר הרמב"ם את הביטויים הבאים שאמרו חז"ל?

_____ "אין בו לא אכילה ולא שתייה":

_____ "צדיקים יושבים":

_____ "עטרותיהם בראשיהם":

_____ "נהנין מזיו השכינה":